

Arbeidsinspectie

HER
OPLEIDINGEN

Deze brochure is samengesteld met teksten en afbeeldingen uit de brochure van de Arbeidsinspectie

Heftrucks

Hoe voorkom ik ongevallen en schade?

Dit is een uitgave van HER Opleidingen, Transport en Logistiek Opleidingscentrum
Internet: <http://www.her-opleidingen.nl> E-mail: info@her-opleidingen.nl

Heftrucks, DE RISICO'S KUNNEN GROOT ZIJN

Het is bekend dat er veel ongevallen gebeuren met heftrucks. Vaak is dan sprake van ernstig letsel of overlijden. Dit blijkt onder meer uit de vele ongevalmeldingen die bij de Arbeidsinspectie binnenkomen, waarbij heftrucks betrokken zijn. Dit beeld wordt nog eens bevestigd door de (veelal buitenlandse) publicaties, die in de loop van jaren over dit onderwerp zijn verschenen.

Enkele belangrijke bevindingen die uit ongevalanalyses afgeleid kunnen worden zijn:

- een kwart van de ongevallen betreft het aanrijden van personen;
- circa een op de twintig ongevallen is het gevolg van oneigenlijk gebruik van heftrucks (gebruik als hoogwerker of het laten meerijden van derden), met vaak ernstig letsel tot gevolg;
- het kantelen van een heftruck leidt vaak tot dodelijk letsel;
- bijna de helft van de ongevallen heeft letsel aan de voeten tot gevolg;
- de (on)veiligheid bij het werken met heftrucks is in belangrijke mate afhankelijk van het al of niet oordeelkundig handelen van de heftruckbestuurder;
- goed opgeleide heftruckbestuurders zijn aantoonbaar minder vaak bij ongevallen betrokken. Uit de praktijk is bekend dat bedrijven die overgingen op het (laten) opleiden van heftruckbestuurders, daarna aanzienlijk minder schade en aanrijdingen hadden ten gevolge van incidenten met heftrucks;
- een veilige inrichting van de transportomgeving kan in belangrijke mate bijdragen aan het verminderen van, met name, aanrijdongevallen.

Het mag duidelijk zijn dat de risico's bij het werken met heftrucks groot zijn. De technische mogelijkheden om deze risico's te beheersen zijn veelal beperkt. Organisatorische maatregelen hebben vaak meer effect.

Definitie heftrucks

Onder heftrucks worden verstaan: alle motorisch aangedreven arbeidsmiddelen voor het heffen van lasten, zoals: vorkheftrucks, reachtrucks, stapelaars, motorpallettrucks, orderverzamelaars(-pickers) etc.

Keuring en onderhoud

TER VOORKOMING VAN GEBREKEN AAN HEFTRUCKS

Voorbeelden keurmerk van de jaarlijkse veiligheidskeuring

Arbeidsmiddelen (zoals heftrucks) moeten regelmatig worden gekeurd en zo nodig beproefd.

Voor de keuringstermijn kan als ondergrens eenmaal per jaar worden aangehouden. Het onderhoud moet in een (bij het arbeidsmiddel behorend) onderhoudsboek worden bijgehouden.

Veelvuldig geconstateerde gebreken aan heftrucks:

- geen periodiek uitgevoerde keuring
- het ontbreken van schriftelijke bewijsstukken waaruit periodieke keuring blijkt
- bewijsstukken van keuring niet meer actueel (als regel ouder dan 1 jaar)
- niet of onvoldoende werking van de handrem
- niet of onvoldoende werking van de vorkvergrendeling
- niet of onvoldoende werking van het terugslagventiel van de hefcilinder
- slechte staat van de banden
- slechte zitvoorziening voor de heftruckbestuurder (waardoor o.a. bovenmatige belasting van het lichaam)
- niet of onvoldoende werking van de claxon
- onvoldoende uitvoering van de veiligheidskooi
- ontbrekende, vuile of slecht afgestelde spiegels
- niet of onvoldoende werkende verlichting
- onvolledigheid of ontbreken van onderhoudsregistratie

Dieselheftrucks en hun specifieke gevaren

Dieselheftrucks en hun specifieke gezondheidsbedreigende risico's

dieselmotorenemissies (de uitstoot van dieselmotoren), ofwel OME, bevatten kankerverwekkende stoffen waaronder roet en polycyclisch aromatische koolwaterstoffen (PAK's). Om die reden staan OM E's in de lijst van kankerverwekkende stoffen en processen uitgegeven door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Een recente versie van deze lijst is te vinden in de Staatscourant van 17 december 2003, nr. 244, pagina 23-24.

Toelichting

OME zijn als 'genotoxisch kankerverwekkend' geklasseerd. Elke blootstelling, hoe gering ook, betekent zodoende een risico voor de gezondheid van de betrokkene. Voor genotoxische stoffen geldt dan ook dat de blootstelling zo laag mogelijk moet zijn. Het Arbo-besluit dwingt werkgevers tot het nemen van blootstelling verlagende maatregelen, waarbij een zo laag mogelijk blootstelling niveau moet worden nagestreefd.

Te treffen maatregelen

Voorop staat de verplichting van werkgevers om blootstelling te voorkomen door kankerverwekkende stoffen en processen zoveel mogelijk te vervangen (bronaanpak). Voorbeeld: Vorkheftrucks met een lastvermogen van 4 ton of minder kunnen vervangen worden door elektrisch gedreven trucks

Als vervanging niet mogelijk is dan moeten maatregelen zo dicht mogelijk bij de bron worden genomen. dat kan bijvoorbeeld door het direct afvoeren van OME naar de buitenlucht, of, indien dat niet mogelijk is, bijvoorbeeld door het plaatsen van roetfilters op dieselmotoren.

Ook moet de werkgever het personeel beschermen tegen blootstelling aan OME afkomstig van voertuigen van derden. Hierbij moet bijvoorbeeld worden gedacht aan vrachtwagens van transporteurs die regelmatig het bedrijf binnenrijden.

Maatregelen ter voorkoming van kantel- en knelgevaar

Bij het gebruik van heftrucks is altijd kantelgevaar aanwezig. Dit kan onder andere veroorzaakt worden door verkeerde belading of het onverantwoord hard rijden door bochten. Het risico van kantelen wordt echter mede bepaald door:

- hoogteverschillen in het werkgebied waar met de heftruck gereden kan worden, door hellingbanen of laadperrons;
- hellende vloeren in het werkgebied;
- de slechte staat van buitenterreinen (ongelijkmatige bestrating of afwerking); uitsparingen en (put)deksels in vloeren;
- de aanwezigheid van drempels of andere oneffenheden.

Te treffen maatregelen

Heftrucks moeten zijn uitgerust met een voorziening, waarmee wordt voorkomen dat bij het kantelen van de truck de chauffeur bekneld raakt tussen de carrosserie van de heftruck en de vloer. Een solide cabine met deuren, die bij het rijden gesloten zijn, voorziet hierin.

Op heftrucks met een open constructie moet een veiligheidsgordel en/of veiligheidsbeugels aanwezig zijn, waarmee de bestuurder zich op zijn zitplaats kan vastzetten.

Daarnaast moeten vloeren vrij zijn van obstakels en oneffenheden. Een slechte toestand van de vloer kan de oorzaak zijn van 'stuurterugslag', verlies van controle over de heftruck, verlies van de last, blootstelling aan overmatig schokken en schadelijk lawaai (rammelende lepels kunnen een geluidsniveau van 90 dB(A) halen!).

Vloeren en verbindingswegen moeten ook vrij van stof, vocht en andere verontreinigingen zijn, i.v.m. gevaar van uitglijden en struikelen van voetgangers, en i.v.m. de beïnvloeding van het rijgedrag van heftrucks (slippen en langere remweg) .

Maatregelen ter voorkoming van onbedoelde inwerkingtreding van heftrucks

Voetschakelaar als stroomonderbreker

Stroomonderbreker voor elektrische heftrucks

Een elektrische heftruck met een vaste zit- of staanplaats (ook in het geval van een opklapbaar zitplatform) moet zijn voorzien van een stroomonderbreker, die automatisch in werking treedt en de rij- aandrijving blokkeert bij het verlaten van de heftruck. De stroomonderbreker dient om te voorkomen dat de aandrijving van de heftruck onbedoeld ingeschakeld kan worden, bijvoorbeeld door een vallend voorwerp dat een rij- of gaspedaal raakt en om te voorkomen dat de aandrijving (al of niet bewust) ingeschakeld wordt door iemand die naast de heftruck staat

Veelvuldig geconstateerde tekortkomingen:

- een niet werkende (stoel)stroomonderbreker bij elektrische heftrucks
- een onjuiste plaatsing van de stroomonderbreker
- het ontbreken van de stroomonderbreker
- een kortgesloten/'overbrugde' stroomonderbreker
- te lange 'uitschakeltijd' door de stroomonderbreker
(richtwaarde: maximaal ca 3 sec)

Het gebruik van heftrucks VOORLICHTING EN INSTRUCTIE

Zicht wordt belemmerd door rijden met geheven last

Specifieke deskundigheid bediening heftrucks

'Bedieners'chauffeurs van heftrucks moeten een specifieke deskundigheid bezitten. Een speciale opleiding voor heftruckbestuurder door een door de branche erkend opleidingsinstituut, kan over het algemeen als doeltreffende voorlichting en instructie worden beschouwd. Dergelijke instituten geven doorgaans een bewijs of certificaat af, als een heftruckchauffeur met goed gevolg de opleiding heeft afgerond.

Bekende opleiders op dit terrein zijn:

- **EVO** in Zoetermeer (organisatie van eigenvervoerders)
- **HER Opleidingen**, Transport & Logistiek Opleidingscentrum te Amersfoort
- **Transport en Logistiek** in Woerden
- **Stichting EVL** in Alphen aan Rijn (een gecertificeerde exameninstelling voor heftruckopleidingen. Zij leiden echter niet zelf op).

Belangrijke indicaties ter vaststelling van de (on)deskundigheid van de heftruckbediener kunnen zijn:

- het rijden met een niet stabiele, niet goed gepositioneerde of te zware last op de vorken;
- het rijden met een hooggeheven last (het heffen dient pas te geschieden op de plaats waar de last moet worden 'afgelegd' of afgeleverd);
- het vooruit (i.p.v. achteruit) rijden met een last die het zicht belemmert;
- het niet geven van geluidssignalen bij het naderen van onoverzichtelijke situaties;
- het rijden met onverantwoord hoge snelheid (bijv. in situaties waar voetgangers gevaar lopen of in bochten);
- het rijden met niet vergrendelde vorken;
- het laten meerijden van een ander, zonder dat de heftruck daar specifiek voor is ingericht;
- het met de vorken heffen van personen (zonder gebruikmaking van een daarvoor specifiek ingerichte en solide bevestigde werkbak);
- het rijden zonder gebruikmaking van een veiligheidsgordel;
- het niet dragen van veiligheidsschoenen.

Heftrucks en jeugdigen

Ongevallen met heftrucks door 'jeugdigen' (leeftijd 16 en 17 jaar) kunnen ontstaan door gebrek aan werkervaring of door het niet goed kunnen inschatten van gevaren en/of door het (nog) niet geestelijke en/of lichamelijke volgroeid zijn. 'Jeugdigen' mogen een heftruck bedienen, mits aan de drie volgende voorwaarden is voldaan:

- zij moeten (de voorgeschreven) specifieke deskundigheid bezitten,
- er wordt adequaat deskundig toezicht gehouden,
- dit toezicht is zodanig georganiseerd dat de specifieke gevaren worden voorkomen.

Kinderen (onder de 16 jaar) mogen geen heftruck besturen.

Oneigenlijk gebruik van heftrucks

HET OMHOOGBRENGEN OF VERVOEREN VAN PERSONEN ZONDER GEBRUIKMAKING VAN SPECIALE VOORZIENINGEN

Heftrucks worden in de praktijk regelmatig gebruikt om iemand op te heffen of om

iemand te laten meerijden, waarbij deze persoon dan doorgaans los op de vorken of op een hierop gelegen pallet staat. Een heftruck is daar uitdrukkelijk niet voor bestemd en ingericht. Er is dan sprake van ernstig valgevaar en meestal ook van knelgevaar (door de bewegende delen van de mast). Dit leidt vaak tot ongevallen met ernstig letsel

Toelichting

Het laten meerijden of opheffen (omhoogbrengen) van werknemers op mobiele arbeidsmiddelen (w.o. heftrucks) met een eigen aandrijving is slechts toegestaan op of met behulp van speciaal daartoe ingerichte veilige 'plaatsen of inrichtingen'.

Transport- en vluchtroutes en de opslag van goederen

De inrichting van transportroutes

Transportroutes moeten zodanig zijn ingericht dat gevaren zoveel mogelijk worden voorkomen. Daarbij moet in het bijzonder rekening worden gehouden met aanrijding van personen, aanrijding van andere voertuigen, obstakels en constructies, en mogelijk valgevaar bij perrons en hellingbanen.

Eisen, te stellen aan transportroutes:

- transportroutes zijn in principe gescheiden van paden voor voetgangers, bij voorkeur met een hekwerk. Andere voorzieningen, zoals afbakening (paaltjes met signaalketting) of markering (strepen op de vloer met eventuele pictogrammen langs of op de looproute) kunnen, afhankelijk van de situatie, ook aanvaardbaar zijn;
- er is i.v.m. het zicht, voldoende ruimte bij bochten en kruisingen van transportroutes;
- onoverzichtelijke bochten en kruisingen van transportroutes moeten voorzien zijn van hulpmiddelen om aanrijding en botsing te voorkomen, zoals (bolle) spiegels, of waarschuwingsknipperlichten die oplichten als een voertuig nadert;
- verbindingswegen met potentieel valgevaar voor het transportvoertuig, zoals bij hellingbanen, laadbruggen en laadperrons, moeten voorzien zijn van opstaande randen of andere adequate voorzieningen om valgevaar te voorkomen;
- arbeidsplaatsen liggen bij voorkeur niet nabij een transportroute, of zijn d.m.v. een hekwerk gescheiden van de transportroute;
- de breedte van transportroutes is afhankelijk van het verkeer; bij normaal loopverkeer is een breedte van 0,8 tot 1 meter voldoende;
- als meer heftrucks *en/of* andere voertuigen dagelijks en gelijktijdig gebruik maken van transportroutes, dan moeten de nodige verkeersregels worden vastgesteld (bedrijfsverkeersreglement).

Voor de herkenbaarheid kan het beste zoveel mogelijk worden aangesloten bij de *Wegenverkeerswet* en *het Reglement verkeersregels en verkeerstekens*.

Vluchtwegen en nooduitgangen

Doeltreffende maatregelen moeten zijn genomen om het mogelijk te maken dat de werknemer, indien een toestand ontstaat met direct gevaar voor zijn veiligheid of gezondheid, zich snel en veilig en via de kortst mogelijke weg in veiligheid kan stellen.

Veelvuldig geconstateerde tekortkomingen:

- geblokkeerde vluchtwegen
- niet goed aangegeven/ onduidelijke vluchtwegen
- te (onnodig) lange vluchtwegen
- niet of slecht verlichte vluchtwegen
- gladde vluchtwegen (uitglijdgevaar)

De opslag van goederen

De arbeidsplaats moet zodanig zijn ingericht dat de daar aanwezige stellingen, voorwerpen of stoffen geen gevaar voor de veiligheid of gezondheid opleveren door instorten, verschuiven, omvallen of kantelen.

Stapels moeten verticaal (loodrecht) en stabiel staan en de stapelhoogte moet in overeenstemming zijn met de draagkracht van het product. Bij het stapelen moet bekend zijn hoeveel eenheden (goederen) maximaal op elkaar geplaatst mogen worden; de eenheden mogen geen gebreken vertonen (kapotte pallets, zakken enz.). Stellingen mogen niet zwaarder worden belast dan waarvoor ze zijn ontworpen (zie belastbaarheidstabel op de stellingen).

N.B!:

Als er stoffen aanwezig zijn, die zijn voorzien van de pictogrammen oxiderend, brandbaar, of explosief, (in een hoeveelheid die meer is dan voor normaal huishoudelijk gebruik nodig is) en als deze stoffen kunnen vrijkomen door aanrijding of als werkzaamheden plaatsvinden met de betreffende stoffen, dan is er sprake van ernstig gevaar.

Veelvuldig geconstateerde tekortkomingen:

- het stapelen van goederen in niet voor stapelen geschikte verpakkingen
- het ondeskundig (instabiel, niet loodrecht of te hoog) stapelen van goederen of voorwerpen
- gebruikmaking van kapotte pallets
- schuivende of in elkaar gezakte producten op pallets
- het ontbreken van aanrijdbescherming
- beschadigde standers en liggers van stellingen
- verzakte standers
- ontbrekende borging van liggers
- instabiele (wankele) stellingen

Persoonlijke beschermingsmiddelen

Draagplicht gordel

Veiligheidsgordels

Heftrucks kunnen kantelen en moeten (indien andere voorzieningen in verband met het kantelgevaar ontbreken) voorzien zijn van een veiligheidsgordel. Als regel moet de veiligheidsgordel worden gebruikt.

Veiligheidsschoenen

Heftruckchauffeurs en werknemers die op plaatsen komen waar heftrucks rijden, moet veiligheidsschoenen ter beschikking hebben gekregen. De werkgever moet erop toezien dat ze gedragen worden en de werknemer is verplicht de veiligheidsschoenen te dragen.

N.B!

Bijna de helft van alle ongevallen met heftrucks heeft voetletsel tot gevolg. Het grootste deel daarvan is een gevolg van het overrijden van de voet en tenen. Het komt ook regelmatig voor dat de heftruckbestuurder zelf voetletsel oploopt door de eigen heftruck, bijv. bij het verlaten van de bestuurdersplaats terwijl de heftruck nog niet tot stilstand is gekomen. Het dragen van veiligheidsschoenen is dan ook van groot belang om voetletsel te voorkomen of te beperken.

De Arbeidsinspectie

Wanneer heeft u met de Arbeidsinspectie te maken?

- Bij inspecties in uw bedrijf of instelling naar de naleving van o.a. de Arbeidsomstandighedenwet, de Arbeidstijdenwet of de Wet arbeid vreemdelingen.
- Voor het melden van klachten, als er een vermoeden bestaat dat de wettelijke voorschriften op het gebied van de arbeidsbescherming niet worden nageleefd, en het niet mogelijk blijkt om de problemen binnen het bedrijf in onderling overleg op te lossen.
- Voor het melden van ernstige, meldingplichtige arbeidsongevallen. De Arbeidsinspectie zal dan ter plaatste een onderzoek instellen.

De AI heeft vestigingen in Groningen, Amsterdam, Utrecht, Rotterdam, Arnhem en Roermond en een hoofdkantoor in Den Haag. Als werkgever of werknemer heeft u meestal met een van de vestigingen te maken. Welke vestiging dat is hangt af van het vestigingsadres van uw onderneming.

Een ongeval is meldingsplichtig, indien er sprake is van een ernstig arbeidsongeval. Dit is het geval als iemand aan de gevolgen van het ongeval overlijdt of ernstig lichamelijk of geestelijk letsel oploopt. Van ernstig letsel is sprake als een slachtoffer schade aan de gezondheid heeft opgelopen, die binnen 24 uur leidt tot opname in een ziekenhuis; ter behandeling of ter observatie. Ook als er schade is aan de gezondheid van (vermoedelijk) blijvende aard (zoals amputaties en vermindering van het gezichtsvermogen), is er sprake van ernstig letsel.

Meer weten?

Heeft u naar aanleiding van deze brochure nog vragen, dan kunt u contact opnemen met de HER Opleidingen, Postbus 132, 3760 AC Soest, of bellen met 033-450 6270. U kunt ook een e-mail sturen naar: info@her-opleidingen.nl

Voor meer informatie over de arbeidsinspectie, kunt u ook de internetsite raadplegen www.arbeidsinspectie.nl

Te raadplegen bronnen

Arbo-informatieblad AI-14 Bedrijfsruimten- inrichting, transport en opslag

Arbo-informatieblad AI-17 Hijs- en hefmiddelen

www.arbeidsinspectie.nl

www.arbo.nl

www.RI&E.pagina.nl

Voor algemene vragen aan de rijksoverheid kunt u gratis bellen met de Postbus 51 infolijn, telefoon 0800-8051, of raadpleeg www.postbus51.nl

Voor meer informatie over transport & logistieke opleidingen kunt u contact opnemen met

HER Opleidingen

Postbus 132 - 3760 AC - Soest

Telefoon algemeen 033 450 62 70

Telefoon Noord- en Zuid Nederland 0348 870 046

Fax 084 8338 722

<http://www.her-opleidingen.nl> info@her-opleidingen.nl

